

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

**OSVEŠČENOST DIJAKOV GIMNAZIJE CELJE - CENTER O POMENU FOTOGRAFIJE
V CELJU**

RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORCI:

Staša Jezovšek Špiljar

Lana Ravničan

MENTORICA:

Petra Lajlar, prof.

Celje, marec 2022

Gimnazija Celje – Center

Program: splošna gimnazija

**OSVEŠČENOST DIJAKOV GIMNAZIJE CELJE - CENTER O POMENU FOTOGRAFIJE
V CELJU**

RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORICI:

Staša Jezovšek Špiljar, 1.c

Lana Ravničan, 1.c

MENTORICA:

Petra Lajlar, prof.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2022

ZAHVALA

Zahvaljujema se mentorici, Petri Lajlar, prof., za usmerjanje, tehnično pomoč in podporo. Prav tako se zahvaljujema Ljubi Koprivc Bertoncelj, prof., za lektoriranje raziskovalne naloge, ravnatelju Gimnazije Celje – Center, Gregorju Deleji, prof., za vso podporo in pomoč, ter vsem dijakom, ki so sodelovali v spletni anketi.

KAZALO VSEBINE

POVZETEK	1
ABSTRACT	2
1 UVOD.....	3
1.1 PREDSTAVITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA.....	3
1.2 CILJI IN HIPOTEZE.....	4
1.3 METODOLOGIJA.....	5
2 TEORETIČNI DEL	6
2.1 ZGODOVINSKI PREGLED RAZVOJA FOTOGRAFIJE	6
2.1.1 RAZVOJ FOTOGRAFIJE NA SLOVENSKEM.....	11
2.2 JOSIP PELIKAN.....	12
2.2.1 POZNAVANJE JOSIPA PELIKANA MED MLADIMI DANES	13
2.3 VPLIV FOTOGRAFIJE NA MLADINO.....	14
3 EMPIRIČNI DEL	16
3.1 PREDSTAVITEV IN UTEMELJITEV REZULTATOV ANKETE	16
3.2 RAZPRAVA	27
4 ZAKLJUČEK	29
5 VIRI IN LITERATURA	31
5.1 VIRI SLIK.....	32
6 PRILOGE	33
6.1 PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK – FOTOGRAFIJA MED MLADIMI... 33	

KAZALO SLIK

Slika 1: Camera obscura [1]	6
Slika 2: Pogled z okna posestva La Gras [2]	7
Slika 3: Primer slike s kaliotipijo [3].....	8
Slika 4: Prva barvna fotografija iz leta 1861 [4].....	9
Slika 5: Sony Promavica MVC – 5000 [5].....	10
Slika 6: Josip Pelikan z ženo Marijo [6]	12
Slika 7: Josip Pelikan [7].....	12
Slika 8: Slika mladih fotografov [8].....	15

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Poznavanje Josipa Pelikana glede na rojstno mesto.....	16
Graf 2: Obisk Fotoateljeja in galerije Pelikan	18
Graf 3: Pogostost fotografiranja.....	19
Graf 4: Najpogostejši pripomoček za fotografiranje	20
Graf 5: Hranjenje fotografij.....	21
Graf 6: Snov fotografiranja.....	22
Graf 7: Znanje fotografiranja.....	23
Graf 8: Pridobivanje posebnega znanja za fotografiranje	24
Graf 9: Izbira na novo uvedenega programa	25
Graf 10: Obiskovanje šolskega fotografskega krožka.....	26

KAZALO TABEL

Tabela 1: Poznavanje Josipa Pelikana glede na rojstno mesto.....	16
Tabela 2: Pelikanov poklic	17
Tabela 3: Obisk Fotoateljeja in galerije Pelikan	18
Tabela 4: Pogostost fotografiranja.....	19
Tabela 5: Najpogostejši pripomoček za fotografiranje	20
Tabela 6: Hranjenje fotografij.....	21
Tabela 7: Snov fotografiranja.....	22
Tabela 8: Znanje fotografiranja.....	23
Tabela 9: Pridobivanje posebnega znanja za fotografiranje	24
Tabela 10: Izbira na novo uvedenega programa	25
Tabela 11: Obiskovanje šolskega fotografskega krožka.....	26

POVZETEK

Pravijo, da fotografija pove več kot tisoč besed. Začetki fotografije segajo daleč v preteklost, v 5. stoletje pr. n. št., ko je bila omenjena camera obscura, pa vse do prvega digitalnega fotoaparata, iznajdenega leta 1972. Na Slovenskem se je fotografija razvijala dokaj počasi, proces pa je pospešil Janez Puhar, ki ga omenjamo kot izumitelja fotografije. Kot pomemben subjekt je deloval tudi Josip Pelikan s svojim neverjetnim opusom in smislom za fotografijo, s katerim je nekoč pritegnil občudovanje in zanimanje ljudi, danes pa je samo še reminiscenca. Fotografija je danes eden najbolj razširjenih in populariziranih medijev, ki pa ga je zaradi domnevno očitne neposrednosti tudi najlažje spregledati. Tudi dijakom Gimnazije Celje - Center je fotografija zelo blizu. Preko socialnih omrežij se z njo vsakodnevno srečujejo. S fotografijo se ne ukvarjajo profesionalno, pač pa jim služi le kot oko za ustvarjanje spominov.

KLJUČNE BESEDE: fotografija, razvoj fotografije, pomen fotografije, Josip Pelikan, mladi in fotografija.

ABSTRACT

They say a photo says more than a thousand words. The beginnings of photography date back to the 5th century BC, when the obscura camera was mentioned, until the first digital camera, invented in 1972. In Slovenia, photography was developed programmatically, and the process was accelerated by Janez Puhar, who is mentioned as the inventor of photography. Josip Pelikan also acted as part of the theme with his incredible opus and sense of photography, with which he once aroused people's admiration and interest, but today he is only a reminiscence. Today, photography is one of the most widespread and popular media, but due to its supposedly obvious immediacy, it is also the easiest to overlook. Photography is also very close to the students of Gimnazija Celje - Center. They meet her daily through social media. They do not deal with photography professionally, but only serve as an eye for creating memories.

KEY WORDS: photography, development of photography, meaning of photography, Josip Pelikan, youth and photography.

1 UVOD

1.1 PREDSTAVITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

Ljudje radi razmišljamo o preteklih časih. Še posebej radi obujamo spomine, ko smo osamljeni. Z napredno tehnologijo in predvsem z družbenimi omrežji se je fotografiranje in obujanje spominov spremenilo. Še v generaciji najinih staršev je bilo fotografiranje omejeno na posebne dogodke. Družine so fotoaparate s seboj nosile na izlete, jih uporabljale le na rojstnih dneh ali na družinskih srečanjih. Manj je bilo namenskega poziranja in več spontanij fotografij, ki so ostale zapisane v zgodovino. Fotografiranje je bilo samo prvi del procesa. Če si želel fotografijo videti, je bilo potrebno filmski trak razviti. Danes pa je ta proces zaradi vsesplošne uporabe moderne tehnologije poenostavljen, zato je tudi fotografij veliko več kot nekoč. Fotografij niti ni treba razvijati, kot del digitalnega procesa so nam vidne neposredno po fotografiranju. Poleg tega lahko vsebino fotografiranja prikazujemo iz različnih zornih kotov, celo večkrat – tako dolgo, da smo s fotografijo zadovoljni. S tem izničimo spontanost, ki je bila prisotna še nedolgo nazaj.

K raziskovanju naslovne teme naju je na eni strani vodilo najino zanimanje za fotografijo in njen razvoj skozi zgodovino, hkrati pa sva želeli tudi raziskati, koliko fotografija zanima najine sovrstnike. Ker prihajava iz Celja in obiskujeva Gimnazijo Celje - Center, sva se odločili, da se bova osredotočili na to, koliko so o pomenu fotografije v Celju osveščeni dijaki naše šole. Ker dijaki naše šole ne prihajajo le iz Celja, pač pa tudi iz bolj in manj oddaljenih krajev, naju je zanimalo predvsem, kakšno je njihovo poznavanje znanega celjskega fotografa Josipa Pelikana. Najino pozornost je pritegnilo tudi dejstvo, da je na Šoli za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje program Fotografski tehnik/tehnica začel delovati šele v letu 2021/2022, kar pomeni, da smo imeli možnost za izbiro te smeri izobraževanja prvič učenci, rojeni v letu 2006. Izvedeti sva želeli, ali bi se najini starejši vrstniki ob možnosti vpisa v ta program, odločili zanj.

Zaradi slabše dostopnosti in zapletenejšega procesa fotografiranja je bila v preteklosti fotografija zelo cenjena. Razširjena je bila med ljudmi, vendar pa vsi niso imeli dostopa do nje. Skozi zgodovino se je razvijala portretna fotografija, ki danes predstavlja velik del našega življenja. Ne zavedamo pa se, da se z njo srečujemo vsak dan. Vsaka fotografija nas samih je primer portretne fotografije.

Z raziskovalno nalogo želiva pokazati, da se s fotografijo srečujemo neprestano, ne da bi se tega zavedali, ter da je fotografiranje ena izmed dejavnosti, brez katere si življenja danes ne moremo več predstavljati. Dnevno ga uporabljamo tudi na družbenih omrežjih in navsezadnje bodo fotografije postale del zgodovine, ki si jo bodo ogledovali naši zanamci.

1. 2 CILJI IN HIPOTEZE

Cilje, ki so usmerjali raziskovalni proces najine naloge, sva oblikovali v štiri točke, in sicer:

1. Poglobiti se v zgodovino in razvoj fotografije skozi čas in njeno spreminjanje ter nadgrajevanje do današnje oblike.
2. Primerjati vrednost in prepoznavnost fotografije včasih in danes.
3. Ugotoviti, kako sama fotografija vpliva na človeka.
4. Ugotoviti, ali se dijaki Gimnazije Celje - Center zanimajo za fotografijo ter morebiti pri njih razširiti interes za fotografijo.

Prve tri cilje sva dosegli z raziskovanjem virov in literature, zadnjega pa z anketnim vprašalnikom, ki so ga reševali dijaki naše šole. Glede na pričakovanja sva zastavili naslednje hipoteze:

H1: Josipa Pelikana in njegovo delovanje bolj poznajo dijaki Gimnazije Celje - Center, ki živijo v Celju, kot tisti, ki živijo zunaj Celja.

H2: Četudi bi imeli to možnost, se večina dijakov Gimnazije Celje - Center ne bi odločila za vpis v novi izobraževalni program Fotografski tehnik na Šoli za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje.

H3: Dijaki Gimnazije Celje - Center vsakodnevno fotografirajo in za to uporabljajo mobilne telefone.

H4: Večina dijakov Gimnazije Celje - Center meni, da za dobro in kvalitetno fotografijo ni potrebno posebno znanje.

1.3 METODOLOGIJA

Raziskovanje obravnavane teme sva začeli z določitvijo namena naloge in izbiro ustrezne metodologije. Vsebino raziskovalne naloge sva oblikovali sproti. Večino informacij sva pridobili na svetovnem spletu. Pregledali sva tudi članke in revije o fotografiji in fotografih ter nekatere izsledke vključili v raziskovalno nalogo. Skladno s pridobljenimi informacijami sva postavili najine cilje in oblikovali hipoteze. Te sva na koncu raziskovalnega postopka potrdili ali ovrgli.

V prvem delu naloge sva s pomočjo izbranih virov in literature raziskali zgodovino razvoja fotografije tako širše kot na Slovenskem ter opredeli pomen Josipa Pelikana. Dotaknili sva se tudi pomena fotografije za človeka. S tem sva zadostili prvim trem ciljem.

V drugem delu naloge sva raziskovali odnos dijakov Gimnazije Celje - Center do fotografije. Uporabili sva metodo anketiranja. Na ta način sva zadostili zadnjemu cilju in preverili veljavnost postavljenih hipotez.

Ugotovitve ankete sva analizirali v posameznih poglavjih in jih v zaključku povzeli. Predlagali sva tudi izboljšave, ki so se nama porodile pri raziskovalnem delu. Na koncu sva raziskovalno poročilo sestavili ter ga oblikovali in opremili. Fotografije sva dodali s svetovnega spleta in iz literature.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 ZGODOVINSKI PREGLED RAZVOJA FOTOGRAFIJE

Človeštvo že vse od začetka spremlja želja po dokazovanju in razumevanju sveta, ki nas obdaja. Zagotovo so si ljudje marsikdaj želeli, da bi lahko določen trenutek ujeli v sliko, ki bi obstala za vekomaj. Želja, ki je bila nekdanj nekaj neverjetnega, se je prek številnih poskusov razvila ne le v umetnost, ampak v industrijo, v kateri dela več milijonov ljudi po vsem svetu.

Fotografija je tehnika trajnega zapisovanja slike na različne načine. Beseda izhaja iz grških besed photos – svetloba in graphis – pisalo (Wikipedia, 2022). Danes se nam zdijo fotografije samoumevne, vendar je bilo potrebno veliko raziskovanja in preizkušanja, da so se razvile v obliko, kot jo poznamo danes. Da bi razumeli ta dolgotrajni proces, v nadaljevanju sledi opis razvoja fotografije skozi zgodovino.

Začetki fotografije segajo daleč v preteklost. Vse se je začelo, ko je v 5. stoletju pr. n. št. kitajski filozof Mo-ti omenil *camero obscura*¹, ki velja za predhodnico fotografije, ker pa je lahko ujela tudi gibanje, velja tudi za predhodnico filma. Poročila o njej najdemo tudi pri antičnih Grkih, tisočletje kasneje pa jo je opisal ter celo primerjal s človeškim telesom tudi Leonardo da Vinci.

Slika 1: Camera obscura [1]

Leta 1550 je Girolamo Cardano iznašel bikonveksne leče, s katerimi je povečal ostrino in svetlost slik. Daniele Barbaro je leta 1568 izboljšal lastnosti z vgradnjo zaslonk, 100

---

¹ Camera obscura, prednik fotografske kamere. Latinsko ime pomeni »temna komora«. V svoji najpreprostejši obliki je camera obscura temna soba z majhno luknjo v eni steni. Ko je zunaj svetlo, svetloba vstopi skozi luknjo in projicira obrnjeno sliko zunanjega sveta na steno nasproti luknje.

let kasneje je Atanazij Kircher opisal prenosno *camera obscura*, leta 1685 pa je Johann Zahn zasnoval zrcalno refleksno *camera obscura*. V 18. stoletju so s pomočjo ogledal uspeli obrniti sliko, ki je bila prej obrnjena na glavo.

Hiter razvoj fotografije se je začel šele v 19. stoletju. Leta 1802 je francoski izumitelj in fotograf Joseph Nicéphore Niépce delal fotografske poskuse s papirjem in usnjem, ki sta bila prepojena s srebrovim nitratom. S tem je želel razviti postopek, ki je omogočal fotokemični prenos črtno risbe na litografski kamen, saj je imel močno željo po reproduciranju slik, ker je v tem videl zaslužek. Slik ni znal ohraniti vse do leta 1826, ko je pod njegovimi rokami nastala prva trajna fotografija s postopkom heliografije², ki ga je izumil okoli leta 1822. Fotografija, ki ima naslov *Pogled z okna posestva La Gras pri Saint-Loup-de-Varennes*, je nastala, tako da je Joseph Nicéphore Niépce kositrne plošče, prevlečene z bitumensko smolo, v *cameri obscuri* osvetljeval 8 ur.

Slika 2: Pogled z okna posestva La Gras [2]

Leta 1829 je sklenil partnerstvo z Louisom Daguerretom, vendar rezultatov skupnega dela ni dočakal, saj je leta 1833 umrl. Tako je Daguerret sam nadaljeval z razvijanjem novih fotografskih postopkov, leta 1835 pa je odkril nastajanje latentne slike na posrebreni bakreni plošči, ki je bila izpostavljena hlapom joda in jo je bilo mogoče razviti s hlapi živega srebra. Ta postopek se imenuje dagerotipija³. Medtem ko sta v Franciji eksperimentirala Niépce in Daguerret, se je v Angliji s podobnim problemom

---

² Heliografija je semaforni sistem, ki signalizira z utripi sončne svetlobe, ki jih odbija ogledalo. Bliskavice nastanejo s trenutnim zasukom ogledala ali s prekinitvijo snopa z zaklopom.

³ Je postopek izdelave zgodnjih fotografij na srebrni ali s srebrom prekriti bakreni plošči.

ukvarjal Henry Fox Talbot, ki pa je leta 1840 naredil korak dlje in ustvaril negativ. Postopek, pri katerem je prvič uporabil papir namesto kovinske plošče, je poimenoval kalotipija⁴.

Z leti mu je uspelo izboljšati sam postopek kalotipije, ki ima v primerjavi z dagerotipijo mehkejšo strukturo, ki je delovala nekoliko nejasno.

Slika 3: Primer slike s kalotipijo [3]

Prvič v zgodovini pa je termin fotografija uporabil angleški astronom John Herschell, ki je leta 1839 sliko potopil v raztopino kuhinjske soli, in s tem izumil način, kako jo fiksirati. Abel Niepce De Saint-Victor velja za uradnega izumitelja fotografije na steklo. Njegova zasluga je, da je leta 1847 v kalotipiji papir nadomestil s steklom, pri tem pa uporabil jajčni beljak (albumin). Fotografijo na steklo je v našem prostoru leta 1841 izumil že Janez Puhar. Svoj izum je poimenoval heliotopija, vendar se postopek ni uveljavil, ker je bil nevaren zdravju. Albumin je nadomestil kolodij⁵, ko je leta 1851 metode s kolodijem objavil angleški kipar Friderick Scott Archer. Stekleno ploščo je premazal z raztopino kolodija in jo še mokro izpostavil sončni svetlobi. Slika je bila ostra, prav tako pa mu je leta 1849 uspelo zmanjšati čas osvetlitve na nekaj sekund. Postopek je poimenoval ambrotipija⁶. Ambrotipijo je kasneje profesor kemije Hannibal

---

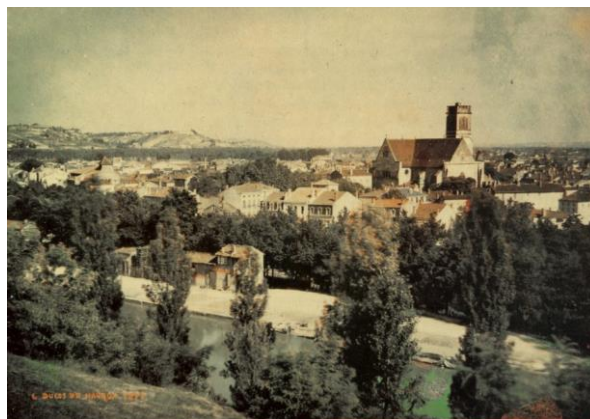
⁴ Pri tej tehniki je bil list papirja, prevlečen s srebrovim kloridom, izpostavljen svetlobi v kameri obscuri; tista področja, ki jih je prizadela svetloba, so postala temna, kar je povzročilo negativno podobo.

⁵ Sirupasta raztopina nitroceluloze v mešanici alkohola in etra, ki se uporablja za premazovanje stvari, predvsem v kirurgiji in v nekdanjem fotografskem postopku.

⁶ Je pozitivna fotografija na steklu, narejena po različici kolodijskega postopka mokre plošče.

L. Smith leta 1856 preimenoval v ferotipijo⁷, pri kateri je za nosilec sloja kolodija uporabil tanko jekleno pločevino.

Prva barvna fotografija je nastala leta 1861, posnela pa sta jo James Clark Maxwell in Thomas Sutton, ki sta dokazala, da je z mešanjem modre, rdeče in zelene mogoče dobiti katero koli barvo svetlobe iz vidnega spektra. Četudi rezultati niso bili najboljši, jima priznavajo postavitev temeljev trikromatske fotografije⁸. Da je želatina uspešnejša od mokrega kolodija, je ugotovil Richard Leach Maddox, Charles Bennet pa je naredil prvo suho želatinasto ploščo, ki je omogočila napredek in dokončno izpodrinila mokro kolodijsko ploščo.

Slika 4: Prva barvna fotografija iz leta 1861 [4]

Leta 1877 si je George Eastman kupil prvo kamero in začel razvijati postopek z želatinasto emulzijo, ki je bila manj zamudna. Kmalu mu je uspelo narediti bromosrebrni želatinasti stroj in v naslednji letih je pričel razmišljati o stroju, ki bi izdeloval suhe plošče. Tako je leta 1884 uvedel film v zvitku, štiri leta kasneje pa je razvil kamero z zvitim filmom⁹, imenovano KODAK. S tem izumom je fotografija postala dostopna širši množici. Kljub številnim raziskavam in postopkom za izdelavo barvne fotografije izdelava barvnih diapozitivov ni uspela pred letom 1907, ko sta avtokromno

---

⁷ Fotografska slika, posneta na železni plošči s kolodijskim postopkom.

⁸ Trikromatska fotografija je postopek, pri katerem posnamete tri enake črno-bele fotografije, od katerih je vsaka posneta z različnim barvnim filtrom (rdeča, zelena in modra), in nato združite tri fotografije, da ustvarite barvno sliko.

⁹ Zvit film za snemanje fotografij ali videa na beli vektorski sliki.

ploščo¹⁰ izumila brata Lumiere. Kljub visoki ceni in nizki občutljivosti na svetlobo so te ostale na tržišču vse do leta 1930.

Fotografiranje je bilo kljub vsemu razvoju vse do leta 1888 zelo zapleteno. Takrat pa je George Eastman patentiral prvo boks kamero, ki je vključevala film v zvitku, in s tem olajšal fotografski postopek. Že leta 1890 je podjetje Kodak dalo na trg prvi fotoaparatus, imenovan Brownie. Prvi digitalni fotoaparatus je patentiral Willis Adcock leta 1972, Sony pa je prvi digitalni fotoaparatus Promavica MVC – 5000 predstavil šele leta 1989 (Verdnik, 2013; Muzej narodne osvoboditve Maribor, 2018).

Slika 5: Sony Promavica MVC – 5000 [5]

---

¹⁰ Avtokrom je rezultat aditivnega barvnega postopka in je edinstvena fotografija – pozitivna prosojnost na stekleni podlagi – z barvami, sestavljenimi iz majhnih zrn krompirjevega škroba, obarvanega oranžno, zeleno in modro-vijolično.

2. 1. 1 RAZVOJ FOTOGRAFIJE NA SLOVENSKEM

Na Slovenskem se je vest o izumu dagerotipije leta 1839 dokaj hitro razširila. Četudi so njegova dela uničena, za prvega dagerotipista na Slovenskem velja Janez Puhar. Že predhodno je bil omenjen kot izumitelj fotografije, vendar mu to mesto jemlje Abel Niepce De Saint-Victor, saj je Niepceov postopek prišel v rabo prej kot Puharjev. Eden izmed razlogov, da postopek ni prišel v rabo, je, da ga je Puhar nadgrajeval, zaradi česar ga ni predstavil javnosti in ga tako ni mogel avtorizirati. Ko je leta 1848 izvedel, da je enak postopek znan v Parizu, je bilo za njegovo prvenstvo že prepozno. Prizadeval si je, da bi ga priznali za izumitelja fotografije na steklo, kar mu ni uspelo, a kljub temu je prejel bronasto nagrado in diplomu za izum.

Na Slovenskem so med leti 1842 in 1854 delovali tudi popotni dagerotipisti, med katere spadajo Johann Bosch, Lorenz Krach, Emil Dzimski ter Ferdinand Ramann. Svoj atelje je imel leta 1857 tudi Anton Ločnikar, ki je fotografijo tudi poučeval, vendar njegovi originali žal niso shranjeni. Razvoj in širitev dagerotipije in fotografije z mokrimi ploščami je pripomogel k porastu ateljejev, z njihovim nastankom pa se je rodil nov poklic, fotograf. Prvi atelje je odprl Ernest Pogorel v Ljubljani, leta 1859. Najpogostejši motiv je bil portret. Fotografi so se trudili posneti realistične fotografije, zveste naravi. Z že omenjenim Richardom L. Maddoxom pa povezujemo tudi povečanje števila amaterskih fotografov, ki segajo vse v leto 1884, ko je Ivan Šubič objavil članek z naslovom Najnovejša iznajdba v fotografiji. Leta 1889 je bil ustanovljen prvi amaterski fotografski klub na Slovenskem, katerega člani so bili Ivan Šubič (predsednik), Gustav Pirc (tajnik), Luka Pintar (blagajnik), Marija Hlavka in Anton Tramte (odbor). Ljubljanski klub amaterjev je bil tudi eden prvih v Evropi.

Zgodovina fotografije na Slovenskem je slabše raziskana, morda tudi zato, ker veliko število posnetkov nima znanih avtorjev. Bolje raziskano pa je delo izjemnega portretista - Josipa Pelikana. Fotografija v Celju je neobhodno povezana s tem imenom, čeprav je imelo mesto že pred njim dolgo fotografsko tradicijo. Že v prvem obdobju dagerotipije je okrog leta 1848 ustvarjal Anton Burovich, po letu 1860 pa je bil sposoben celjski fotograf Johann Brandner. Med pomembnejše fotografe v Celju spadajo še Viktor Berk, Božena Pelikan, Jože Zorko, Vinko Skale, Robert Hutinski, Rok Tržan, Matjaž Očko, Gašper Domjan, ter znana imena, kot so Martini, Magolič, Pick, Perissich ter Martin Lenz, od katerega je kasneje Pelikan odkupil hišo in stekleni atelje (Planinšič, 2015).

2.2 JOSIP PELIKAN

Fotografi iščejo zgodbe, nasmehe ljudi in dogodke. Temu je sledil tudi Josip Pelikan, »jekleni repertoar« skoraj slehernega fotografskega uvida v Celje v prvi polovici 20. stoletja.

Rodil se je 9. decembra 1885 v Trbižu v družino z dolgo fotografsko preteklostjo. S fotografijo ga je seznanil in z njo navdušil oče. Šolal se je v Idriji, učno dobo fotografa pa je začel leta 1899. Naziv fotografskega pomočnika je prejel leta 1905, vendar je želel pridobiti nove izkušnje, kar je storil med leti 1905-1908, ko je znanje obogatil še pri vrhunskih mojstrih v Gradcu, na Dunaju in v Pragi. Leta 1910 se je poročil in še istega dne prijavil fotografsko obrt v Idriji, nato pa še v Brežicah, kjer je imel tudi atelje. Med 1. svetovno vojno je bil mobiliziran, po končani vojni sta se z ženo vrnila v Brežice, leta 1920 pa sta se stalno naselila v Celju, v hiši bivšega celjskega fotografa. Hišo s steklenim ateljejem je odkupil in tako je Celje postalo središče njegovega ustvarjanja do njegove smrti 18. junija 1977. V svojem času ustvarjanja je bil del številnih razstav, kjer je bil za svoje delo nagrajen s tremi diplomami (Planinšič, 2015; Roškar in Stropnik, 2011; Bartol, 2015; Zorman, 2009).

Slika 6: Josip Pelikan z ženo Marijo [6]

Slika 7: Josip Pelikan [7]

2. 2. 1 POZNAVANJE JOSIPA PELIKANA MED MLADIMI DANES

Danes je njegov fotografski studio na ogled v Muzeju novejšje zgodovine Celje in obiskovalcem ponuja priložnost, da si ogledajo, kako so oživiljene nekatere najbolj znane fotografije, ki so jih kdaj posneli v mestu.

V času, v katerem je živel, je veljal za izjemnega fotografa, zato je njegov pomen za Slovenijo in predvsem za Celje tudi danes zelo velik. Bil je mojster portretne fotografije in njegove stranke so bili predvsem znani obrazi, ki so njegovo talentiranost potrjevali. Njegov opus je bil prav neverjeten. Danes v Muzeju novejšje zgodovine Celje hranijo okoli 30.000 originalnih fotografij različne tematike in več kot 5.000 steklenih plošč (negativov). Zbirka pa se še vedno dopolnjuje. Zaradi svoje tehnično in likovno zelo kvalitetne fotografije je bil povsod znan in cenjen, vabili so ga celo v tujino. Danes je njegova prepoznavnost slabša. Znano nam je njegovo ime, ne poznamo pa dobro njegove pomembne vloge, ki jo je v Celju odigral predvsem njegov atelje. Ta se je nahajal blizu hotela Evropa, kar je bila idealna lokacija tako takrat kot tudi danes. Mladi se množično zbirajo v centru mesta, a najbrž le malokdo ve, kje je njegov atelje.

Josip Pelikan je s svojimi fotografijami kasnejšim generacijam zapustil spomine, ki nimajo denarne vrednosti, so pa pomembna vrednota. Res je, da lahko danes vsakdo vzame v roke fotoaparatus in posname portret, a vendar portrete iz časa Josipa Pelikana zaradi njegove izjemnosti težko primerjamo z današnjimi (Roškar in Stropnik, 2011; Planinšič, 2015).

2.3 VPLIV FOTOGRAFIJE NA MLADINO

Fotografija je v današnjem svetu zelo prisotna. Vsakodnevno se srečujemo s socialnimi omrežji in objavljenimi slikami. Samo zato, ker mladi uporabljajo, npr. Instagram – družbeno omrežje, ki služi objavljanju fotografij, in fotografirajo z mobilnimi telefoni, še ne pomeni, da so slike vredne več kot besede. Mladi fotografijo danes povezujejo z mobilnim telefonom in najbrž so redki, ki še vzamejo v roke klasični fotoaparati. Res je, da je to nekoliko »staromodni« način, vendar ima kar veliko prednosti. Fotografija je lahko sredstvo za razumevanje sveta in dogajanja okrog nas. Z njo izražamo čustva in se jih tako osvobodimo, nikakor pa vsaka fotografija ne izkazuje izvirnosti fotografa. Med najpogostejšimi prednostmi, s katerimi fotografija najbolj vpliva na človeka, so (Rickard, 2018):

- Cenjene lepote v naravi – fotografiranje narave pomaga videti okolje na nov način in poveča njegovo občudovanje na prostem. Mladi mnogokrat slikajo prizore iz narave, saj cenijo njeno veličastnost in občutke, ki jih vzbuja.
- Samo izražanje – mladi fotografirajo kraje, ljudi, dogodke, obroke, naravo in arhitekturne objekte, ki so zanje pomembni ali jim vzbujajo lepoto. Skozi te fotografije lahko sporočajo, kaj se jim zdi zanimivo, smešno, zabavno, itd.
- Mojstrstvo in zaupanje – učenje fotografiranja umetniških fotografij in/ali fotografij, ki pripovedujejo zgodbo, so večine, ki lahko ustvarijo občutek sodelovanja v umetnosti za tiste, ki se morda ne vidijo kot umetniki.
- Odsev – dokumentacija o osebni zgodovini zagotavlja vizualni dnevnik in časovnico. Fotografije se lahko hranijo v mapah na računalniku, v fizičnih albumih, v fotoknjigah ali pa kar v galeriji na telefonu. Te podobe lahko uporabimo v prihodnje za obujanje spominov na posnete dogodke ter razmišljanje o preteklosti in občutkih, ki so jih podobe izzvale.

- Zdravstvene koristi – študije kažejo, da lahko pristopi, ki temeljijo na pozornosti, znatno zmanjšajo simptome duševnih bolezni, kot sta anksioznost in depresija. Celoten proces fotografiranja (od izbire motiva do pritiska na sprožilec na fotoaparatu) zahteva našo pozornost in nas spodbuja, da smo »v trenutku«.

Slika 7: Slika mladih fotografov [8]

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 PREDSTAVITEV IN UTEMELJITEV REZULTATOV ANKETE

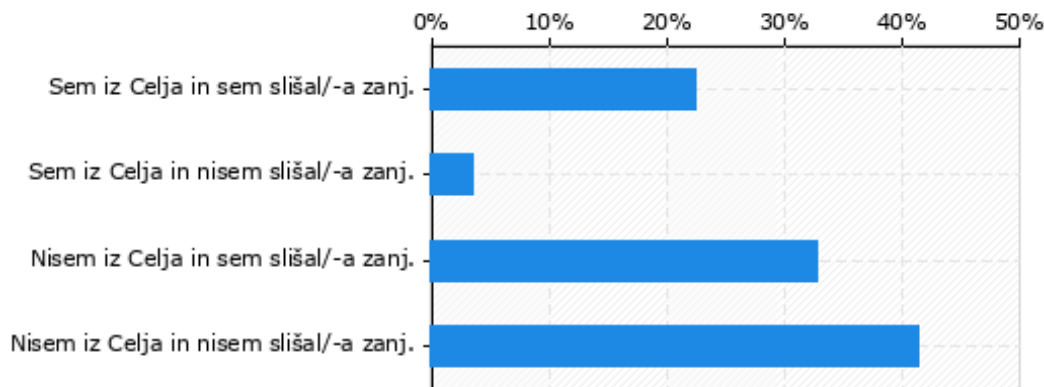
Da bi preverili odnos mladih na Gimnaziji Celje - Center do fotografije, sva s pomočjo spletnega orodja 1-ka sami sestavili anketni vprašalnik. Vprašalnik zajema 11 vprašanj, od tega 10 zaprtega in 1 odprtega tipa. Anketo je v celoti rešilo 113 od 116 anketiranih dijakov (97,4 %), 3 dijaki pa so nekatere odgovore izpustili.

V nadaljevanju je prikazana analiza rezultatov anketnega vprašalnika. Za boljšo preglednost sta ob vsakem vprašanju prikazana graf in tabela, ki ponazorita rezultate odgovorov na vsako vprašanje posebej. Zraven je podan tudi komentar oz. analiza rezultata posameznega anketnega vprašanja.

1. vprašanje: Od kod prihajaš in ali si že slišal/-a za Josipa Pelikana?

Graf 1 in tabela 1 prikazujeta odgovor na prvo vprašanje anketnega vprašalnika. Na vprašanje je odgovorilo 116 dijakov.

Graf 1: Poznavanje Josipa Pelikana glede na rojstno mesto

Tabela 1: Poznavanje Josipa Pelikana glede na rojstno mesto

Odgovori	Število	Odstotek
Sem iz Celja in sem slišal/-a zanj.	26	22
Sem iz Celja in nisem slišal/-a zanj.	4	3
Nisem iz Celja in sem slišal/-a zanj.	38	33

Nisem iz Celja in nisem slišal/-a zanj.	48	41
---	----	----

Ugotavljava, da večina anketiranih dijakov (74 %) ne prihaja iz Celja in od teh jih 41 % ne pozna Josipa Pelikana. Med anketiranimi dijaki, ki prihajajo iz Celja (26 %), pa le 3 % ne poznajo omenjenega fotografa.

2. vprašanje: Če si že slišal/-a za Josipa Pelikana, navedi, s čim se je ukvarjal.

Tabela 2 prikazuje odgovor na drugo vprašanje anketnega vprašalnika. Na vprašanje je odgovorilo 114 dijakov.

Tabela 2: Poznavanje Pelikanovega delovanja

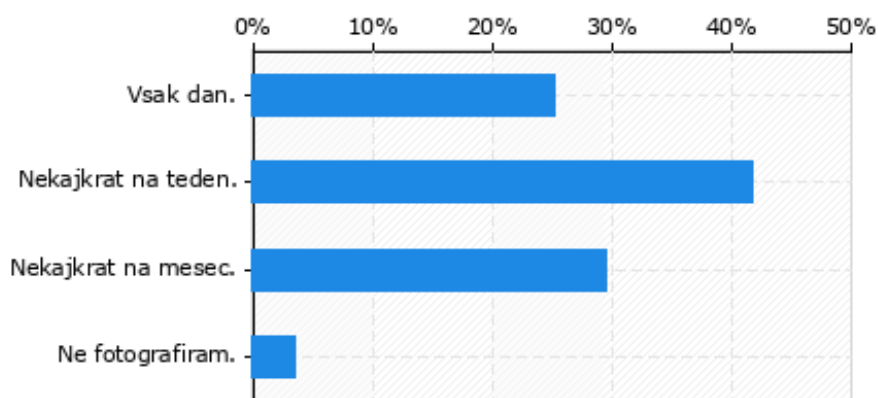
Odgovori	Število	Odstotek
Ne vem.	55	48,2
Fotografijami.	56	49,1
S slikanjem.	3	2,7

To je bilo vprašanje odprtega tipa, kjer so dijaki sami zapisali odgovor brez ponujene možnosti. Odgovore sva glede na napisano razdelili v tri skupine – napačne odgovore, pravilne odgovore in odgovore tistih, ki na vprašanje niso znali odgovoriti. Razmerje med tistimi, ki vedo, da se je Josip Pelikan ukvarjal s fotografijo (49,1 %) in tistimi, ki ne vedo, s čim se je ukvarjal (48,2 %), je precej uravnoteženo. Presenetilo naju je, da so na to vprašanje napačno odgovorili samo trije anketirani dijaki.

3. vprašanje: Ali veš, da v Celju obstaja Fotoatelje in galerija Pelikan? Ali si ga obiskal/-a?

Graf 2 in tabela 3 prikazujeta odgovor na tretje vprašanje anketnega vprašalnika. Na vprašanje je odgovorilo 116 dijakov.

Graf 2: Poznavanje in obisk Fotoateljeja in galerije Pelikan

Tabela 3: Poznavanje in obisk Fotoateljeja in galerije Pelikan

Odgovori	Število	Odstotek
Vem in sem ga obiskal/-a.	30	26
Vem in ga nisem obiskal/-a.	27	23
Ne vem in ga nisem obiskal/-a.	59	51

59 dijakov, kar predstavlja malo več kot polovico vseh anketirancev, ne ve za Fotoatelje in galerijo Pelikan in ga ni obiskalo. Od preostale polovice anketirancev, ki zanj vedo, pa ga je le 30 dijakov tudi obiskalo.

4. vprašanje: Kako pogosto sam/-a fotografiraš?

Graf 3 in tabela 4 prikazujeta odgovor na četrto vprašanje anketnega vprašalnika. Na vprašanje je odgovorilo 115 dijakov.

Graf 3: Pogostost fotografiranja

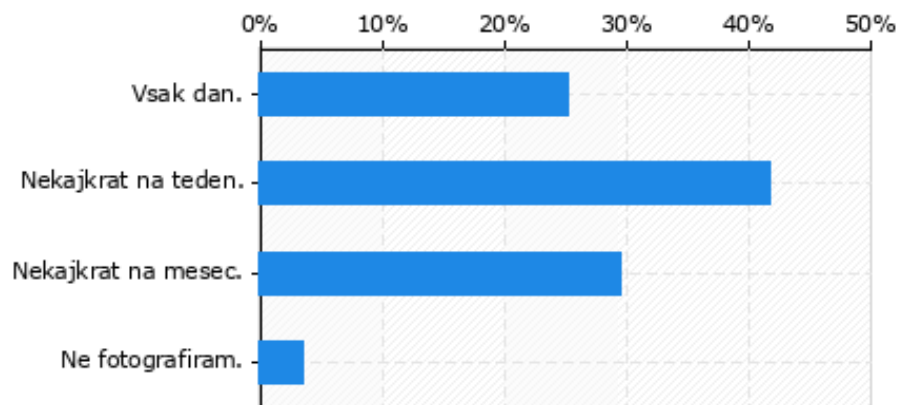

Tabela 4: Pogostost fotografiranja

Odgovori	Število	Odstotek
Vsak dan.	29	25
Nekajkrat na teden.	48	41
Nekajkrat na mesec.	34	29
Ne fotografiram.	4	3

Največ anketirancev (41 %) fotografira nekajkrat na teden, temu sledijo dijaki, ki fotografirajo nekajkrat na mesec (29 %), še nekaj manj je tistih, ki fotografirajo dnevno (25 %) in le 4 dijaki so taki, ki ne fotografirajo. Pričakovali sva, da bo delež dijakov, ki dnevno fotografirajo, večji.

5. vprašanje: S katerim pripomočkom najpogosteje fotografiraš?

Graf 4 in tabela 5 prikazujeta odgovor na peto vprašanje anketnega vprašalnika. Na vprašanje je odgovorilo 115 dijakov.

Graf 4: Najpogostejši pripomoček za fotografiranje

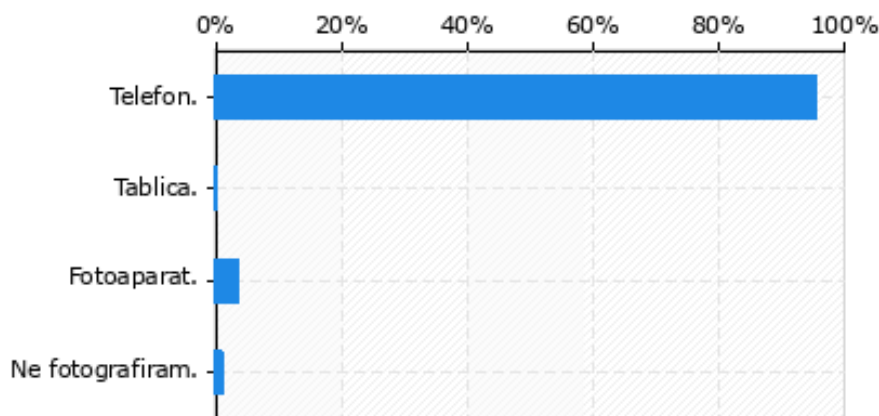

Tabela 5: Najpogostejši pripomoček za fotografiranje

Odgovori	Število	Odstotek
Telefon.	110	95
Tablica.	0	0
Fotoapar.	4	3
Ne fotografiram.	1	1

Velika večina anketirancev (95 %) najpogosteje fotografira s telefonom. Presenetilo naju je, da nihče ne fotografira s tablico, ter da samo štirje anketirani dijaki (3 %) najpogosteje fotografirajo s fotoaparatom.

6. vprašanje: V kakšni obliki hraniš svoje fotografije?

Graf 5 in tabela 6 prikazujeta odgovor na šesto vprašanje anketnega vprašalnika. Na vprašanje je odgovorilo 115 dijakov.

Graf 5: Hranjenje fotografij

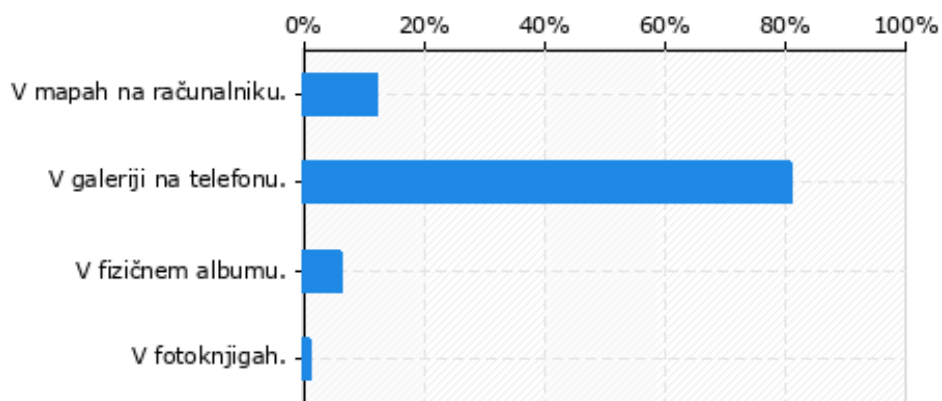

Tabela 6: Hranjenje fotografij

Odgovori	Število	Odstotek
V mapah na računalniku.	14	12
V galeriji na telefonu.	93	80
V fizičnem albumu.	7	6
V fotoknjigah.	1	1

93 anketirancev (80 %) fotografije hrani v galeriji na telefonu. Najmanj anketiranih dijakov (1 %) hrani fotografije v fotoknjigah, nizek pa je tudi delež teh, ki fotografije hranijo v fizičnih albumih (6 %).

7. vprašanje: Kaj najpogosteje fotografiraš?

Graf 6 in tabela 7 prikazujeta odgovor na sedmo vprašanje anketnega vprašalnika. Na vprašanje je odgovorilo 115 dijakov.

Graf 6: Snov fotografiranja

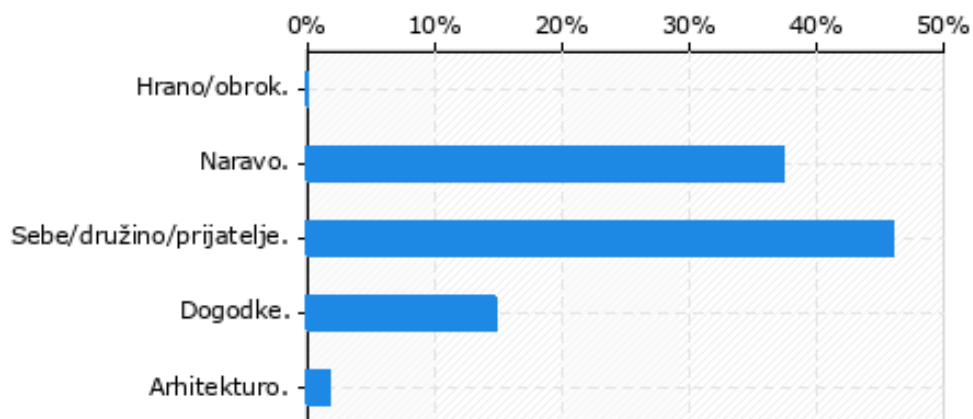

Tabela 7: Snov fotografiranja

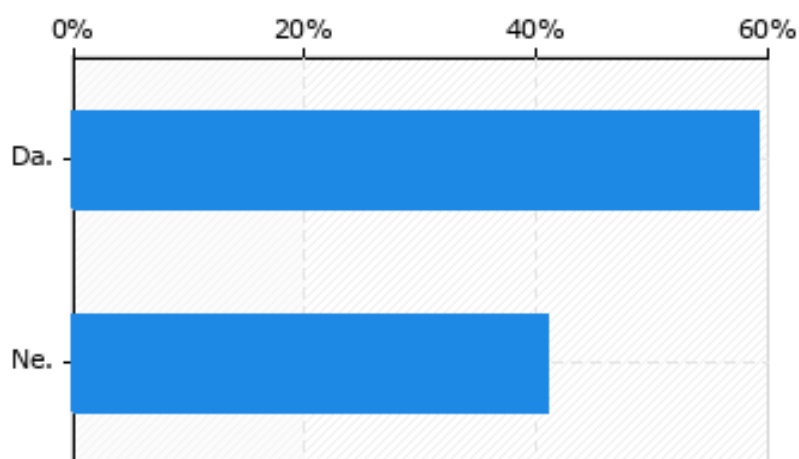
Odgovori	Število	Odstotek
Hrano/obrok.	0	0
Naravo.	43	37
Sebe/družino/prijatelje.	53	46
Dogodke.	17	15
Arhitekturo.	2	2

Anketirani dijaki najpogosteje fotografirajo osebe – sebe, prijatelje ali družino (46 %), kot drugo najpogostejšo snov pa za fotografiranje uporabljajo naravo. Anketiranci nikoli ne fotografirajo hrane ali obroka, kar je zelo presenetljivo.

8. vprašanje: Ali meniš, da je za dobro in kvalitetno fotografijo potrebno posebno znanje?

Graf 7 in tabela 8 prikazujeta odgovor na osmo vprašanje anketnega vprašalnika. Na vprašanje je odgovorilo 115 dijakov.

Graf 7: Pomen znanja za fotografiranje

Tabela 8: Pomen znanje za fotografiranje

Odgovori	Število	Odstotek
Da.	68	59
Ne.	47	41

Ugotavlja, da kar 68 anketiranih dijakov (59 %) meni, da je za dobro in kvalitetno fotografijo potrebno posebno znanje, 47 anketiranih dijakov (41 %) pa meni, da za takšno fotografijo posebno znanje ni potrebno.

9. vprašanje: Če je posebno znanje pomembno, kje meniš, da ga najlažje pridobiš?

Graf 8 in tabela 9 prikazujeta odgovor na deveto vprašanje anketnega vprašalnika. Na vprašanje je odgovorilo 115 dijakov.

Graf 8: Pridobivanje posebnega znanja za fotografiranje

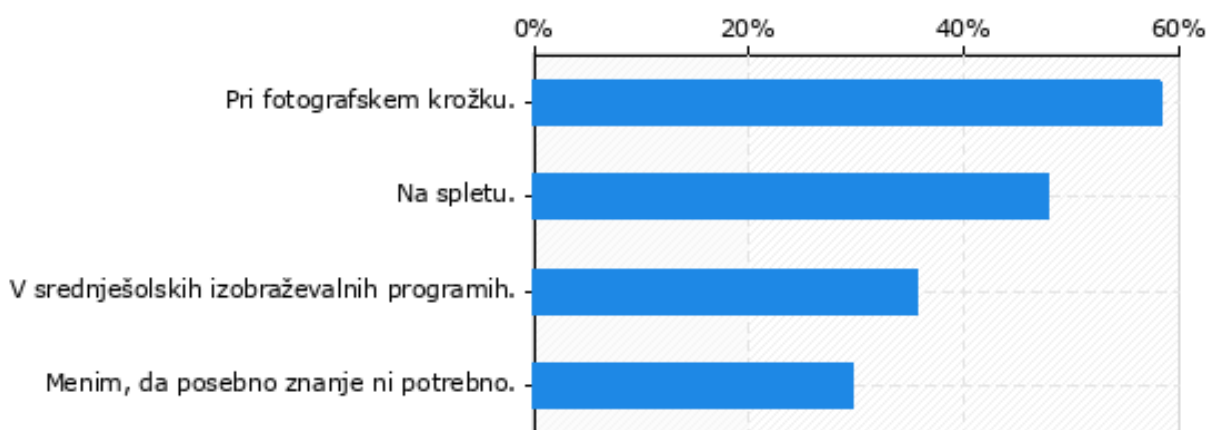

Tabela 9: Pridobivanje posebnega znanja za fotografiranje

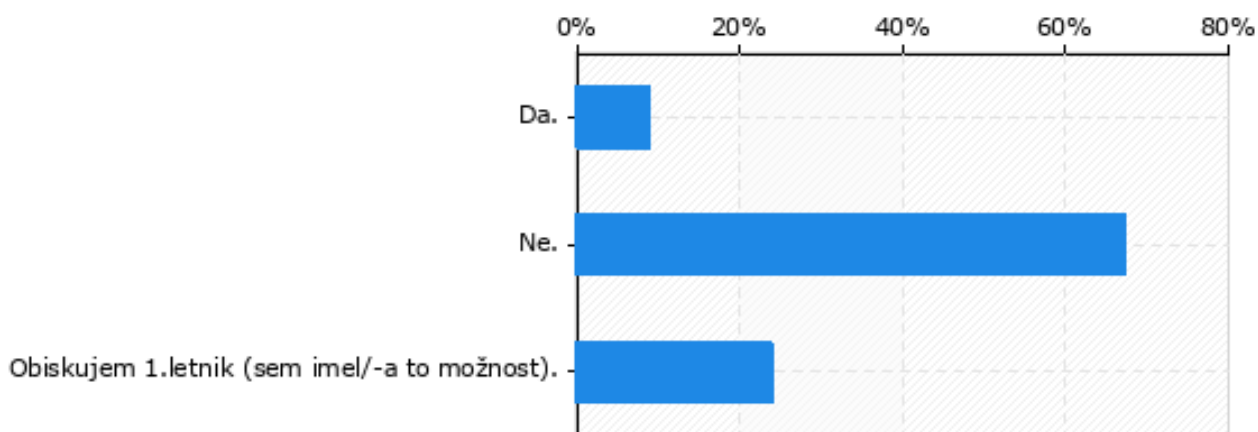
Odgovori	Število	Odstotek
Pri fotografskem krožku.	67	58
Na spletu.	55	48
V srednješolskih izobraževalnih programih.	41	36
Menim, da posebno znanje ni potrebno.	34	30

67 anketiranih dijakov (58 %) meni, da posebno znanje za dobro in kvalitetno fotografijo najlažje pridobiš pri fotografskem krožku, precejšen je tudi delež teh, ki menijo, da tovrstno znanje lahko pridobiš preko spleta (48 %). Sledijo tisti, ki menijo, da posebno znanje najlažje pridobiš v srednješolskih izobraževalnih programih (36 %), najmanj pa je tistih, ki so mnenja, da takšno znanje ni potrebno (30 %).

10. vprašanje: V Celju je v šolskem letu 2021/22 začel delovati program Fotografski tehnik. Če bi imel/-a na razpolago to smer med vpisovanjem v srednjo šolo, bi se odločil/-a zanjo?

Graf 9 in tabela 10 prikazujeta odgovor na deseto vprašanje anketnega vprašalnika. Na vprašanje je odgovorilo 113 dijakov.

Graf 9: Interes za vpis v program Fotografski tehnik

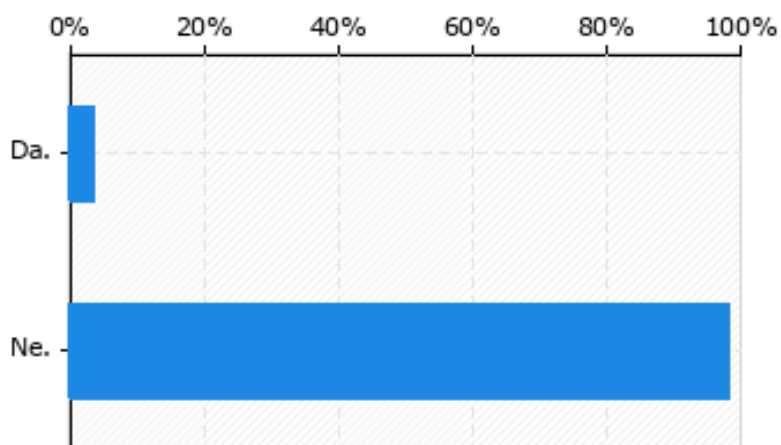
Tabela 10: Interes za vpis v program Fotografski tehnik

Odgovori	Število	Odstotek
Da.	10	9
Ne.	76	66
Obiskujem 1.letnik sem imel/-a to možnost	27	23

Samo 10 anketiranih dijakov bi, če bi to možnost imeli, pri vpisu izbralo program Fotografski tehnik, 76 anketiranih dijakov (66 %) pa tega ne bi naredilo. 27 anketirancev (23 %) pa obiskuje prvi letnik in je to možnost imelo in je ni izbralo.

11. vprašanje: Na naši šoli imamo fotografski krožek. Ali ga obiskuješ?

Graf 10: Obiskovanje šolskega fotografskega krožka

Tabela 11: Obiskovanje šolskega fotografskega krožka

Odgovori	Število	Odstotek
Da.	4	3,5
Ne.	111	96,5

Le 4 dijaki od vseh anketirancev obiskujejo fotografski krožek na Gimnazije Celje – Center.

3.2 RAZPRAVA

H1: Josipa Pelikana in njegovo delovanje bolj poznajo dijaki Gimnazije Celje - Center, ki živijo v Celju, kot tisti, ki živijo zunaj Celja.

Josip Pelikan je večino svojega življenja deloval in ustvarjal v Celju, kjer je imel svoj fotografski studio, ki je danes ljudem na ogled v Muzeju novejše zgodovine Celje. Iz virov sva razbrali, da so nekdanje ljudje Pelikana zaradi njegovega dela in velikega vpliva zelo dobro poznali in ga cenili - tako pri nas kot tudi drugod po tujini. To je še danes opazno pri starejših generacijah. Z najino anketo pa sva ugotovili, da mladi, ki prihajajo iz Celja, sicer v veliki meri poznajo Pelikana, manj pa je znan tistim, ki ne prihajajo iz tega mesta.

Hipotezo 1 sva potrdili, saj dijaki, ki prihajajo iz Celja, v precej večjem deležu poznajo Josipa Pelikana kot tisti, ki ne prihajajo iz Celja.

H2: Četudi bi imeli to možnost, se večina dijakov Gimnazije Celje - Center ne bi odločila za vpis v novi izobraževalni program Fotografski tehnik na Šoli za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje.

Fotografijo lahko posname vsak človek.. Kaj pa dobro in kvalitetno fotografijo? Nekateri so mnenja, da za kvalitetnejšo fotografijo ni potrebno neko dodatno znanje, temveč samo lasten občutek za estetiko. Drugi pa menijo, da je za to potrebno znanje, ki ga lahko z organiziranim izobraževanjem. Iz tega razloga se je v šolskem letu 2021/2022 odprl nov srednješolski izobraževalni program Fotografski tehnik na Šoli za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje, namenjen vsem mladim, ki jih fotografiranje in poustvarjanje fotografij zanima. Dijaki prejšnjih letnikov možnosti vpisa v ta program niso imeli, prvi pa so to možnost dobili dijaki, rojeni v letu 2006.

Hipotezo 2 sva potrdili, saj se velika večina anketiranih dijakov ne bi vpisala v ta izobraževalni program, četudi bi imela to možnost.

H3: Dijaki Gimnazije Celje - Center vsakodnevno fotografirajo in za to uporabljajo mobilne telefone.

Mladi veliko fotografirajo – sebe, hrano, naravo – in to velikokrat objavljajo na socialnih omrežjih. Vse to je posledica sodobne tehnologije oziroma mobilnih telefonov, ki z vgrajeno kamero omogočajo nenehno fotografsko aktivnost. Ker imamo mladi telefone nenehno pri sebi, sva predvidevali, da je to najpogostejši pripomoček za fotografiranje.

Hipotezo 3 sva delno potrdili, saj se je izkazalo, da večina mladih fotografira nekajkrat na teden in ne vsak dan, potrdili pa sva jo v delu, ki pravi, da je najpogostejši pripomoček za fotografiranje mobilni telefon.

H4: Večina dijakov Gimnazije Celje - Center meni, da za dobro in kvalitetno fotografijo ni potrebno posebno znanje.

Fotograf je »lovec« trenutnega razpoloženja ljudi in eden izmed načinov za pridobitev te veščine je tudi šolanje. Fotografi se za dobro in kvalitetno fotografijo dolgo izobražujejo in se učijo iz izkušenj. Ne fotografirajo le tega, kar vidijo, ampak fotografirajo tudi tisto, kar čutijo. Da bi bil dober fotograf, je treba imeti veliko domišljije. S tem pridobiš različne poglede na opazovanje skozi oko kamere in lažje posnameš fotografijo. Zato je kvalitetna fotografija odraz tako tehničnega znanja kot občutka. Obstajajo fotografske šole za tiste, ki se želijo s poustvarjanjem fotografije na takšen ali drugačen način ukvarjati strokovno, ter krožki, ki to jemljejo kot hobi.

Hipotezo 4 sva delno potrdili, saj dobra polovica anketiranih dijakov meni, da je za dobro in kvalitetno fotografijo potrebno pridobiti dodatno znanje.

4 ZAKLJUČEK

Skozi fotografijo dobimo drugačen uvid v to, kar nas obkroža, tako kot sva tudi midve s to raziskovalno nalogo dobili drugačen pogled na pomen fotografije za posameznika in družbo.

Potreba po fotografiji, ujetosti trenutka za vedno, obstaja že od nekdaj, vendar v preteklosti ni bila vsem dostopna. Danes nas fotografije obdajajo vsak dan, a se tega velikokrat sploh ne zavedamo.

Raziskovanje zgodovine fotografije naju je pripeljalo do podatka, da je bila prva kamera - *camera obscura*, s katero so lahko začeli ustvarjati fotografije, izumljena že v 5. stoletju pr. n. št. Od tod do prve barvne fotografije, ki je bila posneta leta 1861, je preteklo veliko časa, oblikovanje in razvoj samih fotografij pa traja in se izboljšuje še danes.

Na Slovenskem za izumitelja fotografije velja Janez Puhar, vendar njegov postopek zaradi skrivanja pred javnostjo ni prišel v rabo. Postopek je nadgrajeval potihoma in zelo dolgo, dokler ni leta 1848 izvedel za avtorstvo identičnega postopka, odkritega v Parizu. Pomembno vlogo pri razvoju fotografije v našem prostoru je imel tudi Josip Pelikan. Večino svojega življenja je deloval v Celju in tam odprl svoj atelje, ki Celje krasi še danes. V svojih časih je bil zaradi svojega dela zelo cenjen in poznan, česar pa danes ne moremo trditi. Med starejšimi generacijami se beseda o njem še vedno ohranja, rezultati najinega anketnega vprašalnika pa so pokazali, da je zlasti mladi, ki ne prihajajo iz Celja, Pelikana slabo poznajo.

Z omenjeno anketo sva ugotovili tudi, da dijaki zelo pogosto fotografirajo, vendar pa velika večina za to ne uporablja fotoaparata, temveč digitalno kamero na mobilnem telefonu. Ta podatek naju sicer ni presenetil, naju pa je dejstvo, da le majhno število anketirancev uporablja fotoaparata.

Fotografija je pomembna, saj celostno vpliva na človeka. Velikokrat predstavlja nam ljubi dogodek ali osebo in do nje gojimo čustven odnos. Seveda pa so zanimive fotografije lahko tudi zgolj predmet trgovanja in zaslužka in za posameznika nimajo čustvene vrednosti.

Z raziskovalno nalogo sva pridobili veliko novega znanja, predvsem pa realen vpogled na odnos do fotografije med dijaki Gimnazije Celje - Center. Pričakovali sva, da se bo

Osvešččenost dijakov Gimnazije Celje - Center o pomenu fotografije v Celju

več dijakov odzvalo in rešilo anketni vprašalnik. Tako bi najina naloga bila verodostojnejša, hkrati pa so naju presenetili rezultati, ki kažejo, da najini vrstniki veliko fotografirajo, nimajo pa interesa, da bi se na tem področju izpopolnili.

Ker vsa opazovana in raziskana dejstva kažejo na to, da mladi veliko uporabljajo fotografijo, smatrava, da bi bilo ta njihov interes vredno izkoristiti in jim približati tudi pomen in vpliv fotografije na njihova življenja ter poznavanje razvoja fotografije v Celju. V tem vidiva tudi priložnost nadaljnjega raziskovanja. Predvsem pa bi bilo vredno razmisliti o možnosti vključevanja vsebin o fotografiji ter Josipu Pelikanu in njegovem ateljeju v šolski prostor.

Verjameva, da lahko fotografske podobe spreminjajo svet, v katerem živimo.

5 VIRI IN LITERATURA

- Bartol, Jaka. 2015. The photographer who captured memorable moments [članek]. Ljubljana: januar. 2015. [Citirano 22. jan. 2022; 12,48]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.rtv slo.si/news-in-english/slovenia-revealed/the-photographer-who-captured-memorable-moments/355507>
- HVU, 2021. POKLICNA ORIENTACIJA – FOTOGRAFSKI TEHNIK – Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje. [članek]. Celje: 18. jan. 2021. [Citirano 24. jan. 2022; 11.03]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.os-dobrna.si/2021/01/18/poklicna-orientacija-fotografski-tehnik-v-celju-sola-za-hortikulturo-in-vizualne-umetnosti-celje/>
- Gimnazija Celje - Center (2022). Pridobljeno 12. 2. 2022. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.gcc.si/>
- Josip Pelikan. 2022. Wikipedia, the free encyclopedia. [Citirano 22. jan. 2022; 12.32]. Dostopno na spletnem naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/Josip_Pelikan
- Muzej narodne osvoboditve Maribor. 2018. Zgodovina fotografije in fotografske tehnike [članek]. Maribor: 2018. [Citirano 22. jan. 2022; 13.15]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://museums.si/sl-si/Domov/Razstave-dogodki/Dogodek?id=405739>
- Planinšič, Jasna. 2015. Portretna fotografija – od začetka do dvajsetih let 20. stoletja. [diplomsko delo]. Maribor: 2015. [Citirano 22. jan. 2022; 12.56]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://dk.um.si/Dokument.php?id=69699>
- Rickard, Alex. 2018. Health benefits of photography for children and teenagers. . [Citirano 1. mar. 2022; 19.54]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.alexrickardphotography.com/health-benefits-of-photography-for-children-and-teenagers/>
- Roškar, A., Stropnik, T. 2011. Po sledih mojstra Pelikana: raziskovalna naloga. Pridobljeno: 13. 1. 2022, s <https://www.knjiznicacelje.si/raziskovalne/4201104013.pdf>

Verdnik, Zala. 2013. Portretna fotografija na Celjskem nekoč in danes. [raziskovalna naloga]. Celje: marec. 2013. [Citirano 22. jan. 2022; 12.14]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4201303651.pdf>

Zorman, Anže. 2009. Josip Pelikan photographic studio, Celje [članek]. Celje: nov. 2009 [Citirano 22. jan. 2022; 13,01]. Dostopno na spletnem naslovu: https://www.culture.si/en/Josip_Pelikan_Photographic_Studio,_Celje

5. 1 VIRI SLIK

[1] Slika 1; , povzeto 10. 3. 2022, 18.30.

<https://collection.sciencemuseumgroup.org.uk/objects/co2035/camera-obscuro-optical-drawing-aid-camera-obscuro>

[2] Slika 2; , povzeto 10. 3. 2022, 18.24.

https://sl.m.wikipedia.org/wiki/Slika:View_from_the_Window_at_Le_Gras,_Joseph_Nic%C3%A9phore_Ni%C3%A9pce.jpg

[3] Slika 3 Slika 1; , povzeto 10. 3. 2022, 18.31. <http://camera-wiki.org/wiki/Calotype>

[4] Slika 4; , povzeto 10. 3. 2022, 18.33. <https://www.openculture.com/2016/08/the-very-first-color-photograph-1861.html>

[5] Slika 5; , povzeto 10. 3. 2022, 18.34.

<https://www.digitalkameramuseum.de/en/esvc/item/sony-promavica-mvc-5000>

[6] Slika 6; Rihter, Andreja, idr. 2007. Josip Pelikan: Arhitektura in industrija [knjiga]. Celje, 2007, str. 6.

[7] Slika ; Rihter, Andreja, idr. 2007. Josip Pelikan: Arhitektura in industrija [knjiga]. Celje, 2007, str. 8.

[8] Slika 8; , povzeto 10. 3. 2022, 18.36. <https://petapixel.com/2013/06/11/10-ways-photography-can-change-your-life-it-changed-mine/>

6 PRILOGE

6.1 PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK – FOTOGRAFIJA MED MLADIMI

1. Od kod prihajaš in ali si že slišal/-a za Josipa Pelikana?
  - Sem iz Celja in sem slišal/-a zanj.
  - Sem iz Celja in nisem slišal/-a zanj.
  - Nisem iz Celja in sem slišal/-a zanj.
  - Nisem iz Celja in nisem slišal/-a zanj.

2. Če si že slišal/-a za Josipa Pelikana, navedi, s čim se je ukvarjal.

---

3. Ali veš, da v Celju obstaja Fotoatelje in galerija Pelikan? Ali si ga obiskal/-a?
  - Vem in sem ga obiskal/-a.
  - Vem in ga nisem obiskal/-a.
  - Ne vem in ga nisem obiskal/-a.

4. Kako pogosto sam/-a fotografiraš?
  - Vsak dan.
  - Nekajkrat na teden.
  - Nekajkrat na mesec.
  - Ne fotografiram.

5. S katerim pripomočkom najpogosteje fotografiraš?
  - Telefon.
  - Tablica.
  - Fotoaparati.
  - Ne fotografiram.

6. V kakšni obliki hraniš svoje fotografije?
  - V mapah na računalniku.
  - V galeriji na telefonu.
  - V fizičnem albumu.
  - V fotoknjigah.

7. Kaj najpogosteje fotografiraš?

- Hrano/obrok.
- Naravo.
- Sebe/družino/prijatelje.
- Dogodke.
- Arhitekturo.

8. Ali meniš, da je za dobro in kvalitetno fotografijo potrebno posebno znanje?

- Da.
- Ne.

9. Če je posebno znanje pomembno, kje meniš, da ga najlažje pridobiš?

- Pri fotografskem krožku.
- Na spletu.
- V srednješolskih izobraževalnih programih.
- Menim, da posebno znanje ni potrebno.

10. V Celju je v šolskem letu 2021/22 začel delovati program Fotografski tehnik. Če bi imel/-a na razpolago to smer med vpisovanjem v srednjo šolo, bi se odločil/-a zanjo?

- Da.
- Ne.
- Obiskujem 1.letnik (sem imel/-a to možnost).

11. Na naši šoli imamo fotografski krožek. Ali ga obiskuješ?

- Da.
- Ne.

IZJAVA

Mentor/ica Petra Lajlar v skladu z 20. členom Pravilnika o organizaciji mladinske raziskovalne dejavnosti »Mladi za Celje« Mestne občine Celje, zagotavljam, da je v raziskovalni nalogi z naslovom Osveščенost dijakov Gimnazije Celje — Center o pomenu fotografije v Celju, katere avtorica/avtorji je/so Staša Jezovšek Špiljar in Lana Ravničan:

- besedilo v tiskani in elektronski obliki istovetno,
- pri raziskovanju uporabljeno gradivo navedeno v seznamu uporabljene literature,
- da je za objavo fotografij v nalogi pridobljeno avtorjevo dovoljenje in je hranjeno v šolskem arhivu,
- da sme Osrednja knjižnica Celje objaviti raziskovalno nalogo v polnem besedilu na knjižničnih portalih z navedbo, da je raziskovalna naloga nastala v okviru projekta Mladi za Celje,
- da je raziskovalno nalogo dovoljeno uporabiti za izobraževalne in raziskovalne namene s povzemanjem misli, idej, konceptov oziroma besedil iz naloge ob upoštevanju avtorstva in korektnem citiranju,
- da smo seznanjeni z razpisni pogoji projekta Mladi za Celje.

Celje, 17. 3. 2022

Podpis mentorja

Podpis odgovorne osebe